

Gospodarska skušnja.

Kako se vino s soljo boljša.

Na drobno zmleta sol se v železni ponvi do dobrega prežgè in te žgane soli se dene v polni sodec mošta toliko, da po primeri 1 ali 2 lota soli pride na vedro mošta. Z vsim drugim ni veliko opraviti, le s tem, da se sol dobro žgè. — Ker so mnoge skušnje poterdile, da se s to malo stvarjò vino jako popravi, naj bi jo poskusili tudi vinorejci naši in nam dali na znanje, kako se jim je obneslo.

Starozgodovinski pomenki.

Postaja „ad Publicanos“.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Poznamljenja za pomene rasti, roditi, gibati, so stvarile vse gori imenovane pomene, kakor to prikladi poterdujejo, na priliko ap, vap, adipisci, semen spargere, gignere, ap, aqua, vapa, vapor, apen, japa, opa, upa: zato imena rečic slovanskih Opava, Upava, Ipla, Ipava z digamo Vipava, — gor, bregov: Apeninus, Vipota na Štajarskem. Sem še spada Epona in polabsko-slovenski Ipabog.

Dalje dhar fluere, dhara aqua, dhara terra, dharmā, terma, dhri, dri mons, slovenski Dran, Dergomen, Derkovlje, Dral imena bregov, gor itd.

Tudi slovensko berdo izpeljujejo vsi jezikoslovci iz vrh *crescere*, kakor tudi mogila iz mah *crescere*, *gignere*, mahila mulier, foemina, in mahila terra. Ida terra, Ida mons, zato Idria, Idava taurus, Ida vacca, ila terra in vacca, ga, gignere, creare, gaūs terra et vacca, gô bos in spatium kakor v slovenskem tor in torišče iz gô je slovansko gost v imenih Radogost, Unegost, Ljubigost, torej = slav, mar, mer, mir, man, κλησ *) audiens, percipiens, cogitans = homo, po takem Dobroslav = *Αγαθωνος Αγαδοκλης*. Iz ga je tudi gost po reduplikaciji pogost = gô spatium, torišče, Gau. γαυα, postalo. Ravno tako kal zdaj še v indiškem jeziku poznana korenika pomeni teči, ali nekaj tudi rasti, ker slovenski brat še pozna kaliti, kal = cimiti, cima. Iz kal je kalpa, das Götterjahr, der Zeitstrom, kala = gô, idava, slovaški kala, na Štajarskem kolača, velika krava, polabsko-slovenski kil, zato polabsko-slovensko božanstvo Kilbog = Štirbog, Turbog, na sekovskih kamnih Teirmadius; pa kakor iz tur movere, tura = tur, tor, taurus, turan, mons altus, tora, Tauern, kakor iz ida mons in vacca, tako tudi iz kal litvanski kalnas = mons, slovenski kal, zato: beli kal, sivi kal, črni kal, rudeči kal, Kalenberg vstrojeno po nemških pisarnicah ravno tako kakor Monsberg. Una, Unica od an movere, Sala rečica na Kranjskem, Štajarskem in Ogerskem, od sal fluere, Saga rečica na Štajarskem in Goriškem sansk. sagara, morje, Sava sansk. sava = aqua, Drava, sansk. dru fluere, dhara aqua, Sura, sansk. su stillare in gignere, cerkveno-slov. surov, humidus, Nevlja, sansk. niv fluere, slov. nevod **) = sagenna, verša, sansk. var, vr,

*) Zavoljo teh imen naj obširniše berejo v časopisu „Histor. Mitth.“ Tukaj samo še omenim, da mi je izpeljava končnice gost v lastnih imenih še takrat, kadar sem uni članek pisal, ni prav jasna bila; sedaj sem jo zasledil. Zavoljo mar omenim, da je v prajeziku indoeuropejskem tudi pomen te besede bil gibati, zato marut, marutvan aereus, mariči splendor, kakor iz tur turbo, in tura = stella.

**) V koreniki Niv ima svoj pomen iskati ime mesta Neviodunum, kakor je že večkrat rečeno bilo, in ktero so Panonci gotovo imenovali Nevodin, primeri: Varadin, Varaždin = Dernov, Varšava, Beč, Achen, mesta kraj vode. Glasnik ž je prišel zavolj evfonije v zmes, primeri nida, nidus in gnjezdo. Pis.

fluere, za to Varunca, rečica na Koroškem itd. Pa bi kdo rekel Una pomeni dobra od staroslovenskega un = dober. Tudi pomeni: dobrota, moč, zdravje imajo enake korenike s pomeni rasti, roditi, n. pr., dhar pomeni tudi firmum esse, dharat firmus, cerkveno-slovenski drav, slovenski zdrav.

Ravno to analogijo najdemo v koreniki kal, iz ktere kala, sanus, slovenski celi, gerški καλος = bonus pulcher. Tako iz an, una, voda, in un, dober. Primeri še sal fluere, salila, aqua, in lat. salus.

Pomeni: gibanja, rasti, roditve so toraj stvarili pomene vode, zemlje, bika, krave, gore, moči, zdravja, pa tudi luči, ker tudi v njej je gibavna in rodilna moč, zato tur, gibati se, tura, bik, in tura zvezda, su, roditi, teči, in sunis, sunce. Prečudne skrivnosti jezikov. Učimo se, da jih razumemo.

Ogled po domačii.

Eno noč pri sv. Joštu na Gorenskem.

(Dalje.)

Še nismo pregledali vse zgornje gorenske strani. Tam na desno leži v znožji Ljubelja mestice Teržič, pa le cerkva sv. Jožefa na gričku se nam dá viditi; mesto je stisnjeno v dolino in malo malo da se ne vidi. Od tam se vije kači enako bela cesta po stermem berdu v sosedni Goratan. Enako Teržiču nam tudi Kropo in Kamnogorico takraj doline nevošljivi homci viditi ne pustijo. Koliko se pa v vsem cerkev, vasí, polja, gojzdov, travnikov, obraščenih hribov in pustih goličav pred našimi očmi na ti strani razprostira, bi ne popisalo kmalo pero, toraj le še v obče rečem: kakor zemljovid leži gorenska stran okoli Št. Joške gore, in če se tudi vse stranske doline posamezno in popolnoma ne vidijo, vendar lahko človek tu natanjèni zapopadek od cele gorenske strani dobí.

Ogledali smo zdaj, kar se v hitrici zamore, vso bližnjo in daljno okolico; pomudimo se zdaj tudi še nekoliko na gričku, kjer stojimo in preglejmo, kaj je vse tù viditi.

Lepi prostorni cerkvi z dvema stolpoma, ki stoji na nar višjem mestu okroglega griča, naj bo naša prva pozornost posvečena. Zidana po novejšem okusu in umetnosti bizantinske šege, ima 3 lične oltarje. Menda za tega voljo, da je bolj prostorna za obile množice romarjev, ki pogosto sem zahajajo, nima razun pred velikim oltarjem na vsaki strani nič stolov. Orglje so srednje baže; bolj odlikuje se pa veliki zvon, ki kaj mogočno doní in vabi k pobožnosti celo bližnjo in daljno okolico. Čudna in znamenita pa je tudi osoda njegovega bronā, kakor nam spričuje njegov napis, ki se glasí:

Moj bron je najden bil v dnu morja, ko Turčije
Kraljestvo v Heladi končal je Navarin *),
Ga kupi romar, ga Samassa v zvon prelije,
Glasim zdaj božjo čast iz svet'ga Jošta lin. 1834.

Škoda, da se z malima dvema zvonovoma ne vjema prav soglasno.

Božja pot sv. Jošta je nek silno stara, veliko stareja, kakor nam sedanja oblika cerkve kaže. Valvazor nam ravno o nji družega ne omeni, kakor da cerkev prišteva podružnicam šmarske fare, in da pové, da je ondi žegnanje v nedeljo pred sv. Jernejem, kakor je res še dan današnji. — Neka druga nemška knjižica, ki je leta 1760 v Ljubijani na svetlo prišla, pa nam pravi, „da duhovne opravila se na ti gori opravljajo že od silno davnih časov, kar pričujejo tudi opravilni zapisniki šmarske fare, ki naznanjujejo, da med vsimi šmarskimi podružnicami se pri sv. Joštu nar večkrat mašuje in pridigova in naj več procesij obhaja itd. Tudi pové omenjena knjižica, da se je leta 1731 tù z dovoljenjem papeža Klemenā XII. neka bratovšina ustanovila,

*) „Novice“ so sicer enkrat, vendar le memogredé omenile te bitke; morebiti o svojem času kaj več o nji in nje uzroku. Pis.